

Bu il Abay İbrahim oğlu Kunanbayevin anadan olmasının 175 ili tamam olur. Xalqımızın böyük oğlunun yubileyini layiqincə qeyd et-mək, hazırlıq işlərini görmək üçün xüsusi komissiya yaradılıb. Dövlət səviyyəsində bey-nəlxalq tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Nəzərdə tutulan tədbirlər şənlənmək üçün deyil, bizim geniş miqyasda tanınmağımız və mənə-vi inkişafımız üçündür. Abay Kunanbayev fikir adamı, şair, maarifpərvər, yeni milli ədəbiyyatın banisi, tərcüməçi, bəstəkar kimi ölkəmizin mədəniyyət və ədəbiyyat tarixində silinməz iz qoyub. Onun şeirlərində və deyimlərində millətimiz, dövrümüz, həyatımız, dünyagörüşümüz, xasiyyətimiz, ruhumuz, dinimiz, mentalitetimiz, dilimiz, təcəllə edərək, möcüzəli Abay dünyasını yaradıb.

Ötən il Abayın yaradıcılığına həsr olunmuş estafətdə mən də bir parça oxudum. Mən həm də Limeyim adlı məktəblinin başladığı təşəbbüsü, ölkə əhəmiyyətli estafeti dəstəkləyib, iştirakçı oldum. Məktəblilərin arasında böyük marağa səbəb olan təşəbbüsə ölkəmizin vətəndaşları, sonra isə dünyanın tanınmış şəxsləri qoşuldu, bu, aylarla davam etdi. Bütün Qazaxıstan bir neçə ay boyunca yenidən Abay irsini öyrəndi. Bu münasibət Abayın xatirəsinə hörmət olmaqla yanaşı, həm də uşaqların tərbiyəsində effektiv vasitədir. Mən inanıram ki, Abay şeirinin oxusu yubiley ilində də davam etdiriləcək.

Elbaşı Nursultan Nazarbayev “Gələcəyə istiqamət: mənəvi dirçəliş” məqaləsində ictimai şüurun yenilənməsinin vacibliyini qeyd edir. Milli özünüdərk qorunması və ona müasir tələblərə uyğun adaptasiya olunmaq ümummilli problemidir. Ona görə ki, özünüdərk modernizasiyası XXI əsrdə ölkənin sıçrayışlı inkişafına yol açır.

Belə hesab edərdim ki, Abayın irsi çox faydalıdır. Böyük şairin əsərləri bu gün də aktualdır. Abay ideyası bizim hər birimizin mənəvi qidasıdır. Buna görə də onun əsərləri millətin modernləşməsi yönündə rəşadət və faydalı istifadə üçün yenidən öyrənilməlidir.

Bu məqalədə Abayın sözlərinin möhtəşəmliyi və ulyalığını, Abay sözündən millətimizin hansı ibrət götürməsinin vacibliyini nəzərə alaraq, fikirlərimi onun əsərlərindən çıxardığım nümunələr üzərindən bölüşmək istəyirəm.

Milli eyniliyin nümunəsi

Yenilənmə – yeni dəyərləri götürüb, keçmişi unutmaq deyil. Keçmişimizi və milli irsimizi qorumaqla bugünkü inkişafımızı daha sanballı, zəngin bir tərzdə yönəldirə və nəticələr əldə edə bilərik. Bu inkişaf mərhələsində biz Abaydan yan keçməməliyik. Böyük mütəfəkkir bir əsr yarım əvvəl xalqı yenidən doğulmağa, do-ğulub yeni həyata uyğunlaşmağa səsləyirdi.

Əlbəttə, Nazarbayevin “Dövrələr və dünyanın forması dəyişsə də, xalqımızın Abaya olan sevgisi dəyişməyəcək, onun əsərlərinin gizli mətləblərini açaraq yeni sirlərlərinə vəqif olacaq. Abay millətinin yaddaşında əbədi yaşayacaq və əsrlər boyu yurdunu və millətini zirvələrə qaldıracaq-

dır”, - fikirlərini rəhbər tutaraq, şairin ibrətamiz irsinin əbədi vəsiyyət olduğuna diqqətlə nəzər yetirərsə, xalqının, yurdunun inkişafı və irəli getməsi üçün cani-dildən çalışdığının, öyüd və nəsihətlər etdiyinə fərqi nə var. rıq.

Abayın əsərlərini oxuyanda görürsən ki, o, hər zaman ölkəsinin irəli getməsi və çiçəklənməsi ideyasını yüksək qiymətləndirərək, elm və təhsilin tərəqqinin əsası olduğunu qeyd edirdi. Abay qazax millətini hər zaman

Hər bir cəmiyyətdə müəllimin xüsusi yeri var. Gələcək nəslin tərbiyəsində və formalaşmasında müəllim əsas rol oynayır. Müəllimə hörmət etmək, onun qədrini bilmək hər birimizin borcudur. Buna görə də dövlət müəllim peşəsinin statusunu yaxşılaşdırmalı və onun maneəsiz, rahat, sağlam işləməsi üçün hər cür şərait yaratmalıdır.

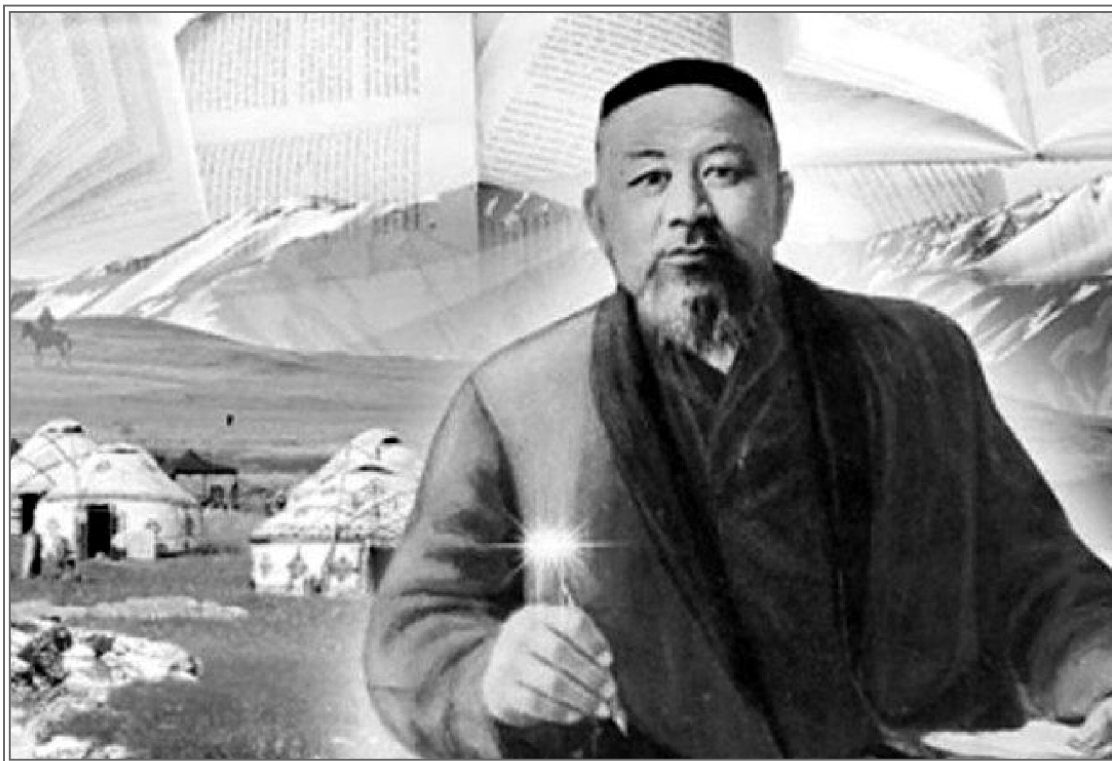
Abayın xüsusi qeyd etdiyi mətləblərdən biri dil öyrənmək idi. Şair iyirmi beşinci “Qara söz”də dil öyrənmənin faydasın-

Biz görürük ki, müasir dünyamızda elm və düşüncələrin təması ilə ya-şanan bir dövr yetişib. Yeni dövrün karvanına qoşulub irəliləmək üçün ilk əvvəl bizim açıq zəhmimiz və sağlam düşüncəmiz olmalıdır. Belə yanaşma mədəniyyətimizin gözəl nümunələrini yeni üfqlərə çıxarmağa imkan verəcək. Dövrün tələblərinə uyğun olaraq köhnə stereotiplərdən vaz keçməli, irəliləyişimizə mane olan vərdişlərimizə əl çəkməliyik. Abay öz dövründə bu mənərəyə baxa-

nı desək, yanlış marıq. O, uzaq-görən fikirləri ilə millətinin yeni üfqlərə çatmasını arzulayırdı. Buna görə də biz var gücümüzlə Abayı dərinədən tanımağa borc-lu-yuq. Abayı tanıyan insan özünü tanıyacaq. İnsanın özü özünü tanıması və daim öyrənməsi, elmə və biliyə yiyələnməsi onun yetkinləşməsidir.

Abay hər bir qazax uşağını vətənpərvər görmək istəyirdi. Abayın əsərləri əsl vətənpərvərlik məktəbidir, torpağa, ölkəyə və xalqa məhəbbət öyrədir. Bu-

Qazaxıstanın Qütb ulduzu - Abay

oxumağa, öy-rənməyə çağırırdı: “Elmin yoxdursa, öyünmə” – deyirdi. Çünki elmsiz insanın nəyəyə nail olmasının mümkün olmadığını bilirdi. “Biz elmimizi satıb mal-mülk axtarmalıyıq”,-deyən Abay, ölkənin zəngin olmasının yolunu vətəndaşlarının elmə yiyələnməsində görürdü. Bu mənada ulu Abayın: “Fayda gəzmə, şərəf gəz, bir az da bilik öyrən” fikri çox yerinə düşmüş olur. Onun bu fikirləri bu

dan danışarkən deyirdi: “Qarşı-sındakı millətin nümayəndəsinin dilini və elmni bilən adam, özünü həmsöhbəti ilə eyni səviyyəyə qoya bilər və haqlı olduğu üçün heç zaman yalvarıb-yaxarmaz”. Demək,özümüzə ayrı millətlə eyni səviyyədə olmaq istəyiriksə, mütəq onun dilini öyrənməliyik. Hazırkı yeni tarixi məqamda hamımız ana dilimizə genişlənməsinə, tanınmasına önəm ver-məli və dilimizin

raq: “Bilmədiyin sözü danışma, ağıllı adam boş-boş danışmaz, yalan və qeybət etməz”-deyib, zamanəsinin insanlarını dürtü olmağa çağırırdı.

Elin, yurdun aşığı xalqa müxtəlif mədəniyyət yolları öyrətdi. Abay da öz xalqını, elini, yurdunu ağ günə çıxarmaq üçün yazdı, oxudu. Hətta bu gün bizim bəhs etdiyimiz intellektli millətin formalaşması təniyi də bir əsr yarım bun-dan əvvəl Abay

na görə də vətəndaşlarımızın bilikli olmasını istəyiriksə, o zaman Abayı oxumaqdan, əzbərləməkdən yorulmamalıyıq. Biz ölkəmizi, millətimizi Abay kimi sevməliyik. Uca şair millətin çatışmazlıqlarını çox sərt bir dildə qələmə almaqla, qazax xalqını və millətini irəliyə aparmaq məqsədi güdürdü. Abayın zəngin əsərləri və irsi qazax xalqının yeni dövrdə formalaşmasına xidmət edir. Şairin əsərlərindəkidüşünce və fikirlər hər bir gəncin, hər bir vətəndaşın millətinə, ölkəsinə, torpağına bağlılıq və vətənpərvərlik sevgisi aşılayır. Buna görə də müdrik Abayın əsərlərinin mahiyyətini gənc nəsle aşılamaqla, onlar üçün ruhi qida mənbəyinə çevirə bilsək, bu millətin yeniləşməsi yolunda vacib addımlardan biri olacaq.

Abay əsərlərini oxuyan gənc nəsil, milli yük-səlişə gedən yolu tanıyacaq. Abayın əsərləri in-sana bu gücü və ruhu verməyə qadirdir.

Dövlətin daxili maraqları

Biz suveren dövlətlik. Müstəqil dövlət kimi inkişaf edib yüksəlməyimiz üçün ən əvvəl dövlətçiliyimizi möhkəmləndirməliyik. Buna görə də ölkənin hər bir vətəndaşı qanuna riayət etməli və cəmiyyətin tələblərinə uyğun yaşamağı özünə borc bilməlidir. Əgər xalq iqtidara hörmət bəsləməzsə, bu, bizim dövlətçiliyimizə böyük zərbə vurur. Buna görə də vətəndaşlara, əsasən də gənclərə dövlətə hörmətlə yanaşmanın vacibliyi təbliğ olunmalıdır. Bu məqamda da Abayın əsərlərinə nəzər salmaq lazım gəlir.

Böyük şair əsərlərində millətin maraqlarını önə çəkərək, onları birliyə səslədi. Abay ədalətli bir cəmiyyətin qurulması düşüncəsini ortaya qoydu. Elə buna görə də Abayın fikirləri XXI əsrdəki Qazaxıstan üçün, xalqın bərabərliyi və birliyi üçün qurduğu cəmiyyətlə uzlaşır. Mütəfəkkir Abayın yanaşmaları sivil dövlət prinsipləri ilə uyğunluq təşkil edir. Yalnız qanunun üstün, idarəetmənin şəffaf olduğu, ictimai fikrin nəzərə alındığı, vətəndaşların dövlət qulluğunda fəal fəaliyyəti nəzərə çarpan bir cəmiyyətdə ədalətdən danışmaq olar.

(davamı gələn sayımızda)

Azərbaycan türkcəsinə uyğunlaşdıran:
Aida EYVAZLI
GÖYTÜRK

Abay hər bir qazax uşağını vətənpərvər görmək istəyirdi. Abayın əsərləri əsl vətənpərvərlik məktəbidir, torpağa, ölkəyə və xalqa məhəbbət öyrədir. Buna görə də vətəndaşlarımızın bilikli olmasını istəyiriksə, o zaman Abayı oxumaqdan, əzbərləməkdən yorulmamalıyıq. Biz ölkəmizi, millətimizi Abay kimi sevməliyik. Uca şair millətin çatışmazlıqlarını çox sərt bir dildə qələmə almaqla, qazax xalqını və millətini irəliyə aparmaq məqsədi güdürdü

gün də aktualdır. Hət-ta öz dövründə olduğundan daha aktualdır. Ona görə ki, yaşadığımız XXI əsrdə elmi biliklərə sahib olmadan yüksəklərə ucalmaq, irəliyə getmək olmaz. Buna görə də biz hər şeydən əvvəl təhsil sistemini modernləşdirməliyik. Əlbəttə, biz bu problemi aradan qaldırmaq üçün xeyli iş görmüşük, lakin bizim təhsildə hələ də boşluqlar vardır. Təhsilin təkmilləşdirilməsinin yollarını mən seçiqabağı platformamda və ötən il avqust ayında keçirilən konfransda geniş şəkildə açıqlamışdım.

“Müəllim statusu haqqında” qanunun qəbul edilməsi bu istiqamətdə görülmən ən yaxşı təşəbbüslərdən biridir. Bu addım təhsilin keyfiyyətinə hesablanıb.

səviyyəsini yüksəltməliyik. Bundan başqa, biz ingilis dilini öyrənməyi də qarşımıza məqsəd qoymalıyıq. Gənclərimiz nə qədər çox dil bilərsə, o qədər geniş dünyagörüşünə sahib olacaqlar. Lakin onlar öz ana dilimizi də dərinədən öyrənməyi unutmamalıdır. Yetişməkdə olan nəsil, Abayın dediyi kimi, tam elmi olub, öz dilinə hörmət edən və bir neçə dildə danışmağı bacarsa, şübhəsiz ki, o zaman xalqımıza, millətimizə başucalıq gətirəcəkdir. Gözümüzün önündə dünya hər gün deyil, hər saat dəyişir. Bu dəyişikliklər içərisində yaşadığımız dövr qarşımızda çağırışlar və yeni tələblər qoyur. Elm sahəsindəki yeniliklər insanı hər zaman irəliyə aparır.

tərəfindən yazılmışdı. Böyük mütəfəkkir hər gün xalqını ulyatmaq haqqında düşünürdü.

Ona görə də biz Abayı bir daha dərinədən öyrənməyə önəm veririk. Abayı tanıyan adam özü-özünü tanıyır. Özü-özünü tanıyan adam ədəblə oturub-durar, elmə, biliyə üstünlük verib, hər zaman yeniləşmək istəyər. Intellektli millət belə yaranır. Ona görə də, Abayın sözü hər gələn yeni nəslin yaddaşına dəmir yazı kimi həkk olunmalıdır.

Sənət öyrənməyin insana faydasını yaxşı bilən şair xalqının övladlarını müxtəlif sənət və peşə öyrənməyə səsləyirdi. Hətta bu gün bizim görmək istədiyimiz “intellektual millət modeli” fikrinin də Abaydan başlanması-